16. International finance: textbook / [O. M. Mozgovyi, T. V. Musiets, L. V. Rudenko-Sudareva, and others.]; for sciences ed. Doctor of Economics, Prof. O. M. Mozgovoi. — K.: KNEU, 2015. — 515, [5] p. — P. 70–92.

17. Medvedkova N. S., Kopetskyi V. V. Management of external public debt in ensuring financial stability. Investments: practice and experience. — 2021. — No. 3. — P. 39–46. — [Electronic resource]. — Resource access mode: 10.32702/2306-6814.2021.3.39

Стаття надійшла до редакції 8.01.2024 р., прийнята до публікації 31.01.2024 р.

DOI 10.33111/vz_kneu.34.24.01.08.054.060
УДК**: 338.054.23:631.15**

Міненко Софія І.,
доктор філософії з менеджменту,
доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна;
e-mail: minenko.sofi@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3033-1911

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В АГРОПРОМИСЛОВОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ

Minenko Sofiia I.,
PhD in Management, Associate Professor,
State Biotechnological University, Kharkiv, Ukraine;
e-mail: minenko.sofi@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3033-1911

SHADOW ECONOMY IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE: CHALLENGES AND DIRECTIONS FOR OVERCOMING

Анотація. Проблема тіньової економіки є актуальною для більшості країн світу. У деяких випадках її розміри є незначними і не мають значущого впливу на економіку, тоді як в інших країнах це свідчить про існування системи тіньових економічних відносин. На жаль, Україна відноситься до другої категорії, де обсяги тіньової економіки за різними джерелами оцінюються на рівні від 20 % до 50 % ВВП. У статті досліджено сутність, складники та особливості тіньової економіки в агропромисловому секторі Україні. Обґрунтовано основні причини виникнення тіньової економіки та її прояву, визначено наслідки тіньової економіки для економічної безпеки держави. Результати аналізу факторів, які спричиняють процеси тінізації економіки країни, представляють собою важливий внесок у розумінні можливостей впливу на ці явища та створення необхідних умов для подальшого розвитку теорії детінізації. Варто взяти до уваги, що цей комплекс причин виступає лише проміжною ланкою в ланцюгу причинно-наслідкових зв'язків, пов'язаних з більш глибокими шарами суспільних відносин. Зазначений комплекс причин вимагає подальшого розгляду, зокрема, стосовно його виникнення та розвитку. Особливо це важливо через наслідки, які воно має для конкурентоспроможності підприємств, а також для справедливості та ефективності ринкової економіки. Факт того, що деякі особи виробляють товари та надають послуги за цінами, які повністю враховують податки, накладені урядом, тоді як інші можуть користуватися аналогічними, але дешевшими товарами чи послугами від тіньової економіки, робить економічну систему менш справедливою. Всі ці особи мають доступ до державних послуг. Подібне стосується й тих, хто надає послуги. Ті, що працюють в офіційній економіці, сплачують податки, тоді як ті, хто діє в тіньовій економіці, цього не роблять. Існування тіньової економіки, особливо у великому масштабі, впливає на ринкову систему та конкуренцію. Коли підприємства в офіційній економіці, які

© Міненко С., 2024

повинні дотримуватися повних податкових та регуляторних обов'язків, конкурують з тіньовими підприємствами, які ці обов'язки порушують, вони стикаються з несправедливою конкуренцією. Ця несправедливість поглиблюється зі збільшенням податкового та регуляторного тиску в економіці. Запропоновано шляхи подолання тіньової економіки для зміцнення економічної безпеки України. Основною метою детінізації є створення необхідних умов для поліпшення інвестиційного клімату, зменшення податкового та регулятивного тиску на підприємницьку діяльність, а також забезпечення захисту прав власності та трудових відносин. Ці реформи сприятимуть економічному розвитку та знищенню високих показників тіньової економіки.

Ключові слова: тіньова економіка, рівень тіньової економіки, причини тіньової економіки, наслідки тіньової економіки, економічна безпека держави, детінізація економіки.

Abstract. The problem of the shadow economy is relevant for most countries of the world. In some cases, its dimensions are insignificant and do not have a significant impact on the economy, while in other countries this indicates the existence of a system of shadow economic relations. Unfortunately, Ukraine belongs to the second category, where the volume of the shadow economy, according to various sources, is estimated at the level of 20 % to 50 % of GDP. The article examines the essence, components and features of the shadow economy in the agro-industrial sector of Ukraine. The main reasons for the emergence of the shadow economy and its manifestation are substantiated, the consequences of the shadow economy for the economic security of the state are determined. The results of the analysis of the factors that cause the shadowing processes of the country's economy represent an important contribution to understanding the possibilities of influencing these phenomena and creating the necessary conditions for the further development of the shadowing theory. It is worth taking into account that this set of reasons is only an intermediate link in the chain of cause-and-effect relationships connected with deeper layers of social relations. The specified set of reasons requires further consideration, in particular, regarding its origin and development. This is particularly important because of the consequences it has for the competitiveness of enterprises, as well as for the fairness and efficiency of a market economy. The fact that some individuals produce goods and services at prices that fully reflect the taxes imposed by the government, while others can enjoy similar but cheaper goods or services from the shadow economy, makes the economic system less fair. All these persons have access to public services. The same applies to those who provide services. Those working in the formal economy pay taxes, while those operating in the shadow economy do not. The existence of the shadow economy, especially on a large scale, affects the market system and competition. When enterprises in the formal economy, which must comply with full tax and regulatory obligations, compete with shadow enterprises that violate these obligations, they face unfair competition. This inequity is compounded as tax and regulatory pressures on the economy increase. Ways to overcome the shadow economy to strengthen the economic security of Ukraine are proposed. The main goal of detinization is to create the necessary conditions for improving the investment climate, reducing tax and regulatory pressure on business activities, as well as ensuring the protection of property rights and labor relations. These reforms will contribute to economic development and the destruction of high indicators of the shadow economy.

Keywords: shadow economy, level of shadow economy, causes of shadow economy, consequences of shadow economy, economic security of the state, de-shadow economy.

JEL codes: O17

Постановка проблеми. Феномен, що має різноманітні терміни, включаючи тіньову економіку, підпільну економіку та інші, почав викликати зацікавленість економістів і соціологів у другій половині 1970-х років. Тіньова економіка часто плутається з неформальною економікою, яка має відмінні коріння та причини.

Важливо пам'ятати, що до створення сучасних економік із значущою роллю уряду економічна діяльність переважно мала неформальний характер. Таким чином, неформальність вважалася нормою, а не винятком. Розумно розглядати неформальну економіку та тіньову економіку як дві відокремлені явища, хоча вони частково перетинаються.

Тіньова економіка в агропромисловому секторі визначається як сукупність економічних дій та транзакцій, які відбуваються поза офіційними каналами, не реєструються у відповідних податкових та статистичних органах, та частково чи повністю уникають оподаткування та регулювання. У контексті агропромислового сектору це охоплює всі нелегальні, недекларовані та тіньові справи, пов'язані з виробництвом, обробкою, торгівлею сільськогосподарською продукцією та послугами.

Дослідження тіньової економіки в агропромисловому секторі є важливим завданням з численними ключовими причинами, що визначають його значущість для економічного розвитку держави: втрати доходів для бюджету, недостовірні статистичні дані, неконтрольована конкуренція, розуміння масштабів тіньової економіки дозволяє розробляти стратегії та політики для зменшення та контролю цього явища, стимулювання інвестицій та розвитку, соціальна справедливість. Дослідження цього питання визначає ключові напрямки реформ та стратегій для забезпечення сталого розвитку агропромислового сектору та економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми тінізації економіки були предметом досліджень вчених як в Україні, так і за її межами. Теоретико-методологічні аспекти тіньової економічної діяльності вивчали такі вчені, як Г. Гроссман [1], Р. Гутманн [2], Е. де Сото [3], В. Танзі [4], Е. Фейг [5], Ф. Шнайдер [6] та інші. Українські економісти, зокрема А.В. Базилюк [7], З. С. Варналій [8], В. О. Мандибура [9], І. І. Мазур [10], І .І. Турчинов [11], Ю. І. Кіржецький Ю. І. [12] та інші, провели значущі наукові дослідження тіньових економічних процесів. Вони висвітлили такі ключові аспекти цієї проблеми, як етапи формування, причини виникнення та закономірності розвитку тіньової економіки, характеристику її основних видів і механізмів функціонування, а також розробили методи оцінки масштабів тіньової економіки та шляхи детінізації економіки. Навіть при великій кількості опублікованих робіт та їх високому рівні теоретичного розгляду даної проблеми, питання про причини виникнення та методи подолання тіньової економіки залишаються актуальними для нашої держави та вимагають подальших наукових розглядів.

Мета статті — полягає у дослідженні суті, компонентів та особливостей тіньової економіки в агропромисловому секторі України, виявленні основних причин її виникнення та проявів, а також у визначенні шляхів подолання цього явища.

Методи дослідження. Методи можуть бути використані окремо або в комбінації для отримання комплексного розуміння проблеми та розроблення ефективних стратегій подолання тіньової економіки в агропромисловому секторі України.

Виклад основного матеріалу. Концепція тіньової економіки має різноманітні тлумачення серед фахівців. У науковій літературі використовується багато визначень, які, хоч і виявляють розбіжності в деталях, але в цілому вказують на межі тіньової економіки та допомагають визначити її особливості. Розуміння тіньової економіки відрізняється в роботах різних дослідників, і великою мірою це залежить від обраного основного критерію віднесення економічних відносин до

цього сегмента. Виокремлюють економічний, соціологічний, кібернетичний, мотиваційний, моральний, інституційний, статистичний, правовий та міждисциплінарний підходи [10, 12, 15, 16, 17]

Більшість сучасних українських дослідників найчастіше визначають структурні елементи тіньової економіки як неофіційну, фіктивну та підпільну економіку. У розвинених економіках світу, науковці та спеціалісти, які вивчають тіньову економічну діяльність, частіше використовують структуру, запропоновану Е. Фейгом. Він виділяє дві основні складові тіньової економіки: 1) легальна, не прихована, але непіддана оподаткуванню та не врахована офіційною статистикою (виробництво в домашніх господарствах, послуги на непостійній основі, дохід від присадибних ділянок тощо), частіше називається «неформальною економікою», і 2) протизаконна, свідомо прихована економічна діяльність, відома як «підпільна» економіка [5]. Американські економісти Ф. Шнайдер та Д. Енст також використовують подібну структуру для класифікації тіньової діяльності як нелегальної та легальної [18].

На нашу думку, тіньова економіка в агропромисловому секторі представляє собою складне соціально-економічне явище, що включає різноманітні неконтрольовані та нерегульовані економічні відносини між суб'єктами економічної діяльності. Ці відносини можуть бути як протиправними, так і законними, але в обох випадках вони характеризуються аморальними практиками, спрямованими на отримання доходу шляхом ухилення від офіційного оподаткування та приховування отриманих доходів. Тіньова економіка в агропромисловому секторі може бути представлена як сукупність взаємопов'язаних елементів, які пов'язані з виробництвом, переробкою та реалізацією сільськогосподарської продукції, з наданням послуг, пов'язані з корупцією (рис. 1).

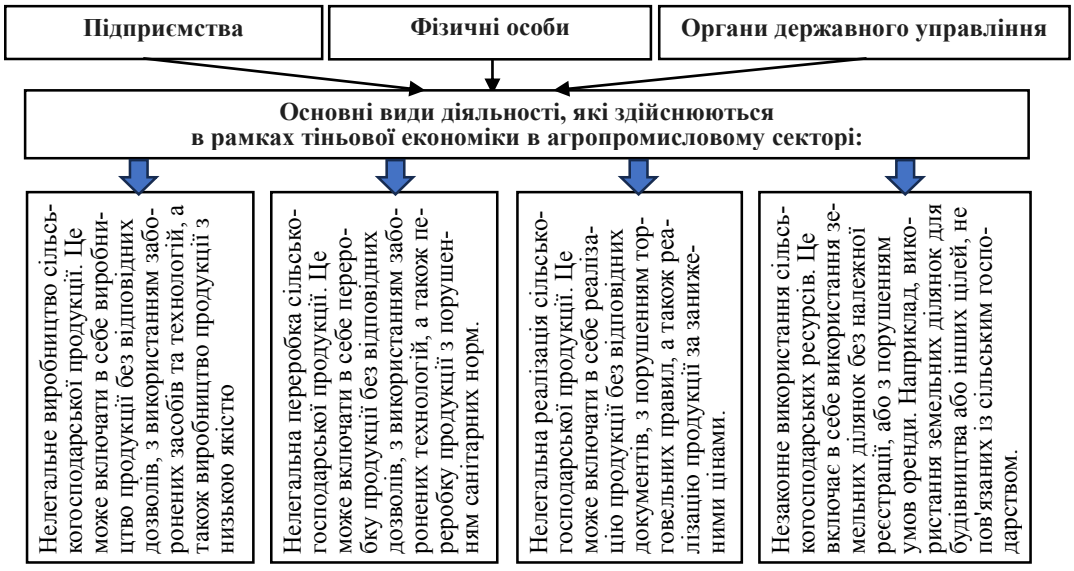

Рис. 1. Структура тіньової економіки в агропромисловому секторі

Джерело: авторська розробка

В Україні склалися три кластери аграріїв — дрібні, які виробляють до 9 % сільськогосподарського ВВП (тобто виробленого всіма аграрними підприємствами), ще майже 20 % продукують агрохолдинги, а решту — середні за розмірами господарства, у яких по 5–10 тис. га [20]. В агропромисловому комплексі приховано менше 20 % тіньової економіки України [21]. Особливої уваги заслуговує переробна галузь АПК, де активно застосовують механізми виготовлення неврахованої продукції, тобто тієї, що виготовляється під прикриттям законної господарської діяльності [22, с. 2–3].

Причин, що призводять до створення тіньової економіки а агропромисловому секторі багато, але, їх можна згрупувати в такі основні категорії: складні процедури реєстрації та ведення бізнесу; податки; недосконаліть законодавчої бази; проблеми на ринку праці; корупція.

Труднощі при реєстрації та управлінні бізнесом. Складність в даному контексті полягає в труднощах і великій кількості обов'язків, які супроводжують процеси реєстрації та управління бізнесом в Україні. Це може включати в себе заплутані процедури, вимоги до документації, тривалість процесів, а також необхідність взаємодії з різними урядовими та податковими інстанціями. Все це ускладнює роботу бізнесу та може служити мотивацією для залучення до тіньової економіки, де процедури можуть бути менш формальними та більш прихованими.

Податки. Податкова система України є надто дискреційною і зумовлює тінізацію та офшоризацію економіки. Стосовно розмірів ставок податків в Україні в цілому вони перебувають в одному діапазоні з європейськими країнами. Разом з тим важливою проблемою залишається адміністрування податків. За даними Світового банку, за наповненням бюджету та позабюджетних фондів найбільшу частку в Україні займають податки на товари та послуги (зокрема податок на додану вартість), тоді як податки на доходи (податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб) займають відносно меншу частку. Важливу роль відіграє також єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (єдиний внесок в Україні займає близько 20 % доходів публічного сектору) [23]. У контексті корпоративного податку в Україні діє податок на прибуток, що становить 18 % та стягується з прибутку підприємства. Попри те, що ставка податку в цілому відповідає світовим практикам, сам податок має доволі дискреційний характер, що, по-перше, створює передумови для тиску податкових органів на бізнес під час визначення бази оподаткування і, по-друге, створює можливості для виведення коштів в юрисдикції з меншим оподаткуванням, спричиняючи недоотримання коштів у державний бюджет. З точки зору податку на працю то загальне податкове навантаження становить більше ніж 40 %, що призводить до тінізації економіки, зловживання спрощеною системою оподаткування та підвищення рівня безробіття [23].

Іншою важливою причиною залишається відсутність ефективних механізмів покарання за недотримання податкового законодавства, що створює додаткові стимули до мінімізації та ухилення від сплати податків, саме це вказує на недосконаліть законодавчої бази.

Проблеми на ринку праці виникають внаслідок низьких економічних стимулів для офіційного працевлаштування працівників та збільшення рівня безробіття. Однак найбільш гострою є проблема відсутності ефективної системи контролю та належного покарання за неофіційне працевлаштування та ухилення від оподаткування заробітної плати.

Корупція. Ще однією сферою проблем є корупція, яка може мати політичний або бюрократичний характер та призводити до значних прибутків для тих, хто займається корупційними практиками. Ця проблема також може спричиняти спотворення цін, наприклад, у вартість державних інвестицій, де виплати хабарів окремим державним посадовцям враховуються. Знову виникає питання, чи слід враховувати дохід від корупції при оцінці тіньової економіки. У деяких країнах цей дохід може бути надзвичайно великим, а сама корупція може впливати на офіційні ціни на товари, які продаються на ринку. Це лишається ще однією невирішеною областю.

Загалом тіньова економіка породжує значні наслідки для системи оподаткування. Коли велика частина економіки функціонує в тіньовій сфері, уникаючи сплати податків, але продовжує користуватися державними послугами, це змушує уряд підвищувати податкові ставки для тих, хто виконує свої податкові обов'язки, ускладнюючи їх економічне становище. Крім того, уряд може стикатися з меншими надходженнями податків, необхідними для запобігання макроекономічним проблемам. Перетворюючись на менш нейтральну, система оподаткування створює додаткові викривлення в економіці. Значна тіньова економіка також може відлякувати іноземні прямі інвестиції в країну, оскільки закордонні підприємства часто пов'язані з краще контрольованими і більше оподатковуваними видами діяльності. Ще однією важливим наслідком існування тіньової економіки є неправильна інтерпретація, яке вона накладає на вимірювання кількох ключових економічних показників, включаючи статистику національного доходу, темпи зростання, податкове навантаження, рівень безробіття, продуктивність і т. д. Це може призводити до невірних політичних рішень, оскільки тіньові види діяльності можуть викривати ці показники.

Підсумовуючи наведене, варто визначити, що процес детінізації економіки набуватиме належної результативності лише за умови формування державою стабільних сприятливих умов для ведення агропромислової діяльності, у тому числі шляхом розбудови такого інституційного середовища, тіньова економічна діяльність для якого стала би неефективною.

Протидія тіньовій діяльності повинна відбуватися за двома основними напрямами, пов'язаними зі зміною пропорцій тіньової та легальної економіки (зниження частки тіньової економіки). Зниження частки тіньової економіки зумовлює необхідність розроблення стратегій державного впливу на цей процес, тобто чіткий, поетапний план із зазначенням відповідальних інститутів, напрямів дій та часові межі, інструментів та бажаного результату.

Таблиця 1

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Шляхи досягнення стратегічної цілі	Завдання
Створення ефективного фінансового сектору	
1. Зменшення податкового навантаження	– проведення додаткового аналізу та потенційна заміна податку на прибуток підприємств на податок на виведений капітал; – проведення додаткового аналізу та визначення можливості скорочення податкового навантаження на фонд оплати праці за оптимальною моделлю із встановленням компенсаторів для бюджету; – проведення амністії капіталів; – зниження рівня дискреційності податку на нерухоме майно та землю, підвищення рівня бюджетних надходжень від цих податків
2. Забезпечення стабільності фінансової системи	– забезпечення інституційної спроможності та координації зусиль регуляторів ринку і Фонду гарантування вкладів фізичних осіб – очищення усіх сегментів фінансового ринку від проблемних установ, відновлення довіри до фінансового сектору – підвищення прозорості фінансового сектору та публічного доступу до інформації – запровадження системи державних гарантій
Удосконалення правової системи	
1. Удосконалення законодавства щодо нормативно-правових актів	– законодавчі зміни можуть спрямовуватися на збільшення використання адміністративних санкцій та господарських штрафів замість кримінальних покарань. – встановлення чітких та зрозумілих правил та процедур для бізнесу, що сприяє зменшенню можливостей для тіньової економіки. – законодавчі зміни можуть передбачати посилення механізмів державного контролю та нагляду за економічною діяльністю для забезпечення дотримання правил. – законодавчі ініціативи можуть передбачати заохочення до впровадження саморегулювання в певних галузях економіки, що дозволить суб'єктам бізнесу самостійно встановлювати стандарти та правила
2. Створення ефективної системи гарантій та захисту права власності, інших прав і свобод	розроблення комплексу законодавчих змін, механізмів і заходів щодо забезпечення та посилення захисту права власності, інших прав і свобод
3. Удосконалення системи стримувань і противаг між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади	розроблення законопроектів щодо внесення змін до Конституції України та законів України стосовно вдосконалення системи стримувань і противаг між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади, удосконалення балансу гілок влади
Забезпечення справедливого правосуддя в Україні, що базується на верховенстві права	
1. Усунення корупційних ризиків у судовій системі	- встановлення чітких вимог щодо доброчесності до суддів - покращення ефективності механізму моніторингу способу життя суддів та реалізації обов'язку судді підтвердити законність джерела походження майна - запровадження змішаного суду для бізнесу в системі господарських судів із залученням делегованих підприємцями присяжних для розгляду господарських справ

Закінчення табл. 1

Шляхи досягнення стратегічної цілі	Завдання
	- впровадження випадкового розподілу справ між судами без урахування територіальної підсудності для розгляду справ засобами електронного судочинства - надання громадським організаціям повноважень перевіряти кандидатів до судів першої інстанції на доброчесність та професійну етику, можливість ініціювати дисциплінарні провадження щодо суддів
2. Запровадження електронних сервісів та електронного суду	- переведення в електронну форму процесів документообігу в судах - запровадження можливості розгляду окремих категорій справ онлайн незалежно від місцеперебування сторін і суду - спрощення судових процедур у тій мірі, яка не погіршує гарантій судового захисту, прав і свобод людини - забезпечення значної кількості сервісів судів та судових послуг в електронному режимі
3. Забезпечення участі громадськості у судочинстві	- внесення змін до законодавства для ефективного функціонування суду присяжних - запровадження інституту мировых суддів

Висновки. Тіньова економіка в Україні становить одну з головних перешкод для розвитку конкурентоспроможності країни, підвищення соціальних стандартів життя населення та інтеграції в європейське співтовариство. Ця проблема відображає активний процес криміналізації економічних сфер, високий рівень корупції в органах державної влади та низьку правову і податкову культуру серед юридичних та фізичних осіб. Розв'язання цих проблем представляє серйозний виклик для України. У боротьбі з тіньовими процесами треба враховувати об'єктивну реальність і світовий досвід, який свідчить, що в реальних політичних, економічних і соціальних умовах повністю подолати тіньову економіку практично неможливо. Орієнтиром може бути лише її обмеження до рівня розвинутих країн світу, досягти якого у стислі строки можна лише за умов ефективного розвитку економіки, створення надійної та стабільної правової системи регулювання ринкових відносин, істотного піднесення рівня життя більшої частини населення країни.

Література

1. Grossman G. A. Tonsorial View of the Soviet Second economy. Berkeley — Duke Occasional Papers on the Second Economy in the Second Economy in the USSR. Paper № 4, 1985. p. 5.
2. Gutmann P. M. The Subterranean Economy. Financial Analysts Journal. 1977. № 33.
3. Ернандо де Сото. Інший шлях: Невидима революція в третьому світі: дослідження нелегальної економіки в Перу. М.: Catallaxy, 1995. 215 с. (рос)
4. Tanzi V. The Underground Economy in the United States Abroad. Lexington, Mass: Lexington Books, 1982. 70 p.
5. Feige E. A new perspective on macroeconomic phenomena: the Theory and measurement of the unabsorbed sector in the US economy. Causes, 1980.
6. Schneider F. Implausible large differences in the sizes of underground economies in highly developed European countries? A comparison of different estimation methods. 2017. URL: http://www.econ.jku.at/papers/2017/wp1709.pdf

7. Базилюк А. В. Що таке тіньова економіка, причини виникнення та умови розвитку. Профспілки України, 1997. № 2.

8. Варналій З. С. Теоретичні засади детінізації економіки України. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2014. № 1. С. 46–53. https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/976

9. Мандибура В. О. Тіньова економіка України та напрями законодавчої стратегії її обмеження. К.: Парламентське в-во, 1998. 135 с.

10. Мазур І. І. Детінізація економіки України: теорія та практика: монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет», 2006. 239 с.

11. Турчинов О. В. Тіньова економіка: теоретичні основи дослідження. Київ: АртЕк, 1995. 300 с

12. Кіржецький Ю .І. Тіньова економіка та напрями її подолання в Україні: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2013. 198 с

13. Лук'яненко І. Г. Фінансова політика в умовах тінізації та дисбалансів на ринку праці: методологія та інструментарій: монографія / за ред. І. Г. Лук'яненко. Київ: НаУКМА, 2020. — 443 с.

14. Супрунова І.В. Державна політика у сфері детінізації національної економіки як структурної складової державної безпеки: монографія. Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»«, 2021. — 340 с

15. Заверуха М. М. Системний аналіз суті та закономірностей функціонування тіньової економіки. URL: http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/apdu/2015-1/doc/2/16.pdf

16. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації / [З. С. Варналій, А. Я. Гончарук, Я. А. Жаліло, В. І. Жук, Т. Т. Ковальчук]; під ред. З. С. Варналія. К.: НІСД, 2006. 576 с.

17. Cassel D. Funktionen der Schattenwirtschaft im Koordinationsmechanismus von Markt und Planwirtschaften. ORDO. Jahrbuch fur die Ordnung von Wirtschaft und Gesellschaft. Bd. 37. 1986. S. 73–101.

18. Schneider F. Hiding in the Shadows. The growth of the underground economy. D. Enste March 2002 (Washington: International Monetary Fund) URL:https://www.imf.org/en/Publications/Economic-Issues/Issues/2016/12/30/Hiding-in-the-Shadows-The-Growth-of-the-Underground-Economy-15521

19. Дяченко О. П. Теоретико-методологічні засади державної політики протидії розвитку тіньової економіки в Україні: монографія. Одеса. 2018. 295 с.

20. Голос України. URL: http://www.golos.com.ua/article/346504

21. Як змінювався рівень тіньової економіки в Україні. URL: https://www.slovoidilo.ua/2021/12/07/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-tinovoyi-ekonomiky-ukrayini

22. Єфімов В. В. Оперативне забезпечення протидії викраданням, що вчинюються організованими злочинними угрупованнями у переробній сфері АПК (за матеріалами підрозділів ДСБЕЗ і БОЗ МВС України): автореф. дис. … канд. юрид. наук : 21.07.04, 2007. 19 с.

23. Національна економічна стратегія на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/179-2021- %D0 %BF

24. Vito Tanzi. 1980. The Underground Economy in the United States: Estimates and Implications», Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review, No. 135, December.

25. Vito Tanzi. The Underground Economy: Causes and Consequences of this Global Phenomenon», in Finance & Development, December 1983, Vol. 20, No. 4

References

1. Grossman G. A. Tonsorial View of the Soviet Second economy. Berkeley — Duke Occasional Papers on the Second Economy in the Second Economy in the USSR. Paper № 4, 1985. p. 5.

2. Gutmann P. M. The Subterranean Economy. Financial Analysts Journal. 1977. № 33.

3. Ernando de Soto. Inshyi shliakh: Nevydyma revoliutsiia v tretomu sviti: doslidzhennia nelehalnoi ekonomiky v Peru. M.: Catallaxy, 1995. 215 s. (ros)

4. Tanzi V. The Underground Economy in the United States Abroad. Lexington, Mass: Lexington Books, 1982. 70 p.

5. Feige E. A new perspective on macroeconomic phenomena: the Theory and measurement of the unabsorbed sector in the US economy. Causes, 1980.

6. Schneider F. Implausible large differences in the sizes of underground economies in highly developed European countries? A comparison of different estimation methods. 2017. URL: http://www.econ.jku.at/papers/2017/wp1709.pdf

7. Bazyliuk A. V. Shcho take tinova ekonomika, prychyny vynyknennia ta umovy rozvytku. Profspilky Ukrainy, 1997. № 2.

8. Varnalii Z. S. Teoretychni zasady detinizatsii ekonomiky Ukrainy. Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. 2014. № 1. S. 46–53. https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/976

9. Mandybura V. O. Tinova ekonomika Ukrainy ta napriamy zakonodavchoi stratehii yii obmezhennia. K.: Parlamentske v-vo, 1998. 135 s.

10. Mazur I. I. Detinizatsiia ekonomiky Ukrainy: teoriia ta praktyka: monohrafiia. K.: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr „Kyivskyi universytet», 2006. 239 s.

11. Turchynov O. V. Tinova ekonomika: teoretychni osnovy doslidzhennia. Kyiv: ArtEk, 1995. 300 s

12. Kirzhetskyi Yu.I. Tinova ekonomika ta napriamy yii podolannia v Ukraini: monohrafiia. Lviv: Liha-Pres, 2013. 198 s

13. Lukianenko I. H. Finansova polityka v umovakh tinizatsii ta dysbalansiv na rynku pratsi: metodolohiia ta instrumentarii: monohrafiia / za red. I. H. Lukianenko. Kyiv: NaUKMA, 2020. — 443 s.

14. Suprunova I. V. Derzhavna polityka u sferi detinizatsii natsionalnoi ekonomiky yak strukturnoi skladovoi derzhavnoi bezpeky: monohrafiia. Zhytomyr: TOV «Vydavnychyi dim «Buk-Druk»«, 2021. — 340 s

15. Zaverukha M. M. Systemnyi analiz suti ta zakonomirnostei funktsionuvannia tinovoi ekonomiky. URL: http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/apdu/2015-1/doc/2/16.pdf

16. Tinova ekonomika: sutnist, osoblyvosti ta shliakhy lehalizatsii / [Z. S. Varnalii, A. Ya. Honcharuk, Ya. A. Zhalilo, V. I. Zhuk, T. T. Kovalchuk]; pid red. Z. S. Varnaliia. K.: NISD, 2006. 576 s.

17.Cassel D. Funktionen der Schattenwirtschaft im Koordinationsmechanismus von Markt und Planwirtschaften. ORDO. Jahrbuch fur die Ordnung von Wirtschaft und Gesellschaft. Bd. 37. 1986. S. 73–101.

18.Schneider F. Hiding in the Shadows. The growth of the underground economy. D. Enste March 2002 (Washington: International Monetary Fund) URL:https://www.imf.org/en/Publications/Economic-Issues/Issues/2016/12/30/Hiding-in-the-Shadows-The-Growth-of-the-Underground-Economy-15521

19. Diachenko O. P. Teoretyko-metodolohichni zasady derzhavnoi polityky protydii rozvytku tinovoi ekonomiky v Ukraini: monohrafiia. Odesa. 2018. 295 s.

20. Holos Ukrainy. URL: http://www.golos.com.ua/article/346504

21. Iak zminiuvavsia riven tinovoi ekonomiky v Ukraini. URL: https://www.slovoidilo.ua/2021/12/07/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-tinovoyi-ekonomiky-ukrayini

22. Iefimov V. V. Operatyvne zabezpechennia protydii vykradanniam, shcho vchyniuiutsia orhanizovanymy zlochynnymy uhrupovanniamy u pererobnii sferi APK (za materialamy pidrozdiliv DSBEZ i BOZ MVS Ukrainy): avtoref. dys. … kand. yuryd. nauk : 21.07.04, 2007. 19 s.

23. Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy

vid 3 bereznia 2021 r. № 179. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/179-2021- %D0 %BF

24.Vito Tanzi. 1980. The Underground Economy in the United States: Estimates and Implications», Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review, No. 135, December.

25.Vito Tanzi. The Underground Economy: Causes and Consequences of this Global Phenomenon», in Finance & Development, December 1983, Vol. 20, No. 4

Стаття надійшла до редакції 21.11.2023 р., прийнята до публікації 27.12.2023 р.

DOI 10.33111/vz_kneu.34.24.01.09.061.067
УДК 339.1, 330.4, 316.6, 323.2

Олексюк О. І.,
проф., д.е.н.
кафедра комерційної діяльності і логістики,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
email: oleksiuk@kneu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-3407-6201

АНАЛІЗ ЦІЛЬОВИХ КОНСТРУКТІВ У ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКАХ TELEGRAM КАНАЛІВ

Prof. Dr. Oleksii Oleksiuk
Commerce and Logistics Department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
email: oleksiuk@kneu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-3407-6201

ANALYSIS OF TARGETED CONSTRUCTS IN THE INFORMATION FLOWS OF TELEGRAM CHANNELS

Анотація. Зростання інформаційної насиченості середовища господарювання призводить до підвищення значення швидкої та ефективної обробки інформаційних потоків для прийняття управлінських рішень. Омніканальність та інформаційне насичення соціального середовища діяльності людини, прийняття рішень компаніями спонукає постійний розвиток комунікаційних та аналітичних технологій на їх основі. Робота побудована на міждисциплінарних підходах до аналізу інформації з відкритих джерел в соціально-економічних дослідженнях, а на меті має розвиток прикладних підходів ідентифікації й аналізу інформаційних конструктів у потоках інформації. У сучасному світі інформаційні конструкти здобувають різні форми, а саме: популярність бренду, вірусний користувацький контент, пропаганда, фейки та інше. Робота з інформаційним оточенням стає дедалі більш важливою складовою державних, галузевих, корпоративних та персональних стратегій розвитку. Представлено опис авторської методики дослідження інформаційних конструктів, яка включає підходи до збору даних з різних каналів відкритого доступу, структурування та каталогізацію інформаційних джерел, первинну обробку та статистичний аналіз текстових повідомлень, розробка семантики аналізу, підготовка моделей машинного навчання, тестування ефективності використання різних моделей, прогнозне оцінювання існуючих і

© Олексюк О., 2024